

Toplum ve Sosyal Hizmet

ISSN: 2147-3374 / E-ISSN: 2602-280X

Araştırma Makalesi / Research Article

Ergenlerde Aile Aidiyet Duygusu ile İntihar Eğilimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*

Examining the Relationship Between the Sense of Family Belonging and Suicide Tendency in Adolescents

Burcu BUDAK¹, Miraç Burak GÖNÜLTAŞ²

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı,
budak_burcu@outlook.com
ORCID: 0000-0003-2938-600X

² Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet
Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Sosyal Hizmet Bölümü,
mbgonultas@cumhuriyet.edu.tr
ORCID: 0000-0003-4182-6098

Başvuru: 14.08.2025

Kabul: 04.06.2026

Atıf: Budak, B. & Gönültaş, M. B.
(2026). Ergenlerde aile aidiyet
duygusu ile intihar eğilimi arasındaki
ilişkinin incelenmesi. *Toplum ve
Sosyal Hizmet Dergisi*, 37(3), 833-
853. DOI: 10.33417/tsh.1764688

ÖZ

Bu çalışmada, ergenlik döneminde olan lise öğrencilerinin algıladıkları aile aidiyet duygusu ile intihar eğilimi risk düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, ergenlerin algıladıkları aile aidiyet duygusu ve intihar eğilimi risk düzeylerinin cinsiyet, aile gelir düzeyi, sınıf düzeyi ve okul türü gibi çeşitli değişkenler doğrultusunda nasıl farklılık gösterdiğinin anlaşılması hedeflenmektedir. Araştırmada, Şanlıurfa ili merkez ilçelerinde bulunan okullarda öğrenim gören 675 öğrenciden “Aile Aidiyet Ölçeği”, “Riskli Davranışlar Ölçeği-İntihar Eğilimi” alt boyutu ve “Kişisel Bilgi Formu” aracılığıyla veri toplanmıştır. Bulgular, lise öğrencilerinin aile aidiyeti düzeyi arttıkça intihar eğilimi risk düzeyinin azaldığı sonucunu göstermiştir. Sonuç olarak çalışmamızda, riskli davranışlar sergileme ihtimali olan ergenlerin sorunlarıyla başa çıkma konusunda koruyucu-önleyici ve rehabilite edici değerlendirmeler yapmak, ailelere yönelik destek hizmetleri sağlamak konusunda okul sosyal hizmetinin önemi vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Aidiyet, aile, ergenlik, intihar eğilimi

ABSTRACT

This study aims to examine the relationship between perceived family belonging and levels of suicidal risk among adolescent high school students. Furthermore, it seeks to determine how adolescents' perceived family belonging and suicidal risk levels vary according to factors such as gender, family income level, grade level, and school type. Data were collected from 675 students attending schools in the central districts of Şanlıurfa Province using the Family Belonging Scale, the Risky Behaviors Scale – Suicidal Tendency subscale, and a Personal Information Form. The findings revealed that higher levels of family belonging among high school students were associated with a lower risk of suicidal tendencies. In conclusion, this study highlights the importance of school social work in conducting preventive, protective, and rehabilitative interventions for adolescents at risk of engaging in risky behaviors, as well as in providing support services to their families.

Keywords: Belonging, family, adolescence, suicidal tendencies

* Bu çalışma ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Ergenlik dönemi, riskli davranışların yoğun olarak görüldüğü bir gelişim dönemi olarak ifade edilmektedir. Bu dönemde yaşanan gelişimsel özellikler, kimlik edinimine yönelik çabalar ve sosyalleşme süreçleri riskli davranışlar üzerinde etkili görülmektedir. Bireylerin yaşamlarının başlangıcında ilişki deneyimleri büyük ölçüde aile içindeki etkileşimlerle şekillenmektedir. Ancak ergenlik döneminde, bireyin gelişimsel görevlerinden biri, aileden uzaklaşarak akran grupları ve diğer sosyal çevrelerle ilişkilerini giderek güçlendirmektir. Bu bağlamda, zorbalığa maruz kalmak, yakın arkadaş eksikliği, düşük akran ağı entegrasyonu veya sosyal uyumun zayıf olması gibi faktörlerin, gençlerde intihar davranışı açısından bir risk oluşturabileceğine dair bulguların şaşırtıcı olmadığı söylenebilmektedir (Brunstein Klomek vd., 2019; Koyanagi vd., 2019; Li vd., 2021; Van Geel vd., 2014; Wyman vd., 2019). Öte yandan, sosyal ve okul bağlantılarının yanı sıra akranlar ve öğretmenler tarafından sağlanan desteğin, ergenlerde intihar riskini azaltabileceğine dair araştırmalar da mevcuttur (Forster vd., 2020; King vd., 2019). Bu doğrultuda, çocukluktan ergenliğe geçiş sürecinde, akran grupları ve okul ortamının hem risk unsuru hem de destek kaynağı olarak önemli bir rol oynadığı ifade edilebilmektedir (Cavelti & Kaess, 2021).

İntihar, özellikle ergenler arasında dünya genelinde en yaygın ölüm sebeplerinden biri olarak öne çıkmaktadır (Cunningham vd., 2018; Dünya Sağlık Örgütü [DSÖ], 2025). Kişinin öz benliğine yönelik bilinçli olarak yok etme ve isteyerek yaşamını sonlandırma durumuna intihar denir (Durkheim, 1992). Özellikle ergenlik döneminde bazı bireysel ve ailevi risk faktörleri, intihar girişimlerine yol açabilmektedir. Bireysel risk faktörleri cinsiyet, madde kullanımı, duygudurum bozukluğu, cinsel yönelim ve okulda yaşanan zorlayıcı sorunlar olarak belirtilmektedir. Ailesel risk faktörleri ise sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkisi, ailede intihar girişimi veya olayının yaşanması, ebeveynlerin psikolojik bir rahatsızlığa sahip olması olarak ifade edilmektedir (Aranda vd., 2016; Cha vd., 2018; Görgülü, 2017; Smith vd., 2014).

Araştırmalar, ergenlik döneminde görülen kendine zarar verme davranışlarının aile ortamı ve aile faktörleriyle yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Fortune vd., 2016). Ergenlik dönemindeki bireylerde, aile sisteminde yaşanan olumsuzluklar ve ailenin sorunlara çözüm üretme konusundaki yetersizliği, ergenlerde intihar düşüncelerinin ortaya çıkmasında önemli bir risk faktörü olarak değerlendirilmektedir (Görgülü, 2017). İntihar davranışlarını önlemede koruyucu faktörler büyük bir öneme sahiptir. Yapılan araştırmalar, güçlü bir aile destek sisteminin ve ebeveynlerin çocukların yaşamına aktif şekilde katılımının önemli koruyucu etkiler sunduğunu göstermektedir (Asante vd., 2017). Kısacası gençlerin intihar eğilimlerinde aile ile ilgili konular önemli bir yordayıcı olabilmektedir.

Bireyin kendisini güven içerisinde hissettiği bir grupta duygusal bağ kurabilmesi olarak tanımlanan aidiyet kavramı, çocukların aileleriyle beraber yaşadıkları süreç boyunca zamanla kaçınılmaz bir şekilde bir aidiyet ilişkisine dönüşmektedir. Aile, bireyin aidiyet duygusunun geliştiği, güçlendirildiği

ve şekil almaya başladığı yerdir. Aileden sonra bireyin aidiyet duygusunun gelişiminde önemli dönüm noktaları olarak; okul, arkadaş çevresi, meslek, iş yeri ve yaşamış olduğu toplum ele alınmaktadır (Aslantürk, 2017). Aidiyet doğumdan itibaren oluşan bir ihtiyaçtır. Aile içerisindeki aidiyet duygusu sosyal aidiyetin temelini oluşturmaktadır. Ailesi ile aidiyet duygusu oluşturabilen bireylerin toplumsal çevreye uyumları daha kolay olmakta ve aidiyet ilişkisinde problemi olmayan ergenlerin, kişiliklerinin oluşumu ve duygusal gelişimleri daha sağlıklı olmaktadır (Güneş, 2018).

Aidiyet duygusu ile kişinin işlevselliğinin artması diğer aile üyelerinin de işlevselliğini olumlu yönde etkiler. Bu tür ailelerde bireylerin suça yönelim ve olumsuz davranışlara yönelim riskinin daha az olduğu ifade edilebilir (Mavili vd., 2014). Ergenlerde aile aidiyetinin pek çok sağlık ve toplumsal sorunun meydana gelmesini önlemeye yardımcı olduğu belirtilmektedir. Bu çerçevede anne ve babaların aile ortamı içerisinde aidiyet duygusunu güçlendirmesi ve sağlıklı bir ebeveynlik tutumu geliştirmesi gerekmektedir (Bean vd., 2016; Dinç, 2013; Haenya vd., 2018).

Aileyle çalışmak, sosyal hizmet uygulamalarının önemli bir unsurunu oluşturmaktadır. İdeal olarak belirtilen aile, fonksiyonel bir ailedir. Ailenin, sorunlarına çözüm bulması, aile içi iletişimin sağlıklı olması, aile bireylerinin rollerini yerine getirmeleri, duygusal yönden tepki gösterebilmeleri, karşılıklı olarak gerekli ilgiyi göstermeleri, eylemlerini kontrol edebilmeleri ve bütün aile sisteminin genel işlevlerini yerine getirmesi, aile içindeki bireyler için gereksinim ve güçlülük olarak ifade edilmektedir (Yolcuoğlu, 2014). Ergen bireyler genelde büyümek ve değişmek için büyük bir kapasiteye sahiptir. Bu gelişim dönemi süresince, etkili bir sosyal hizmet müdahalesi ciddi sorunları önleyebilmekte ve ömür boyu süren olumlu etkileri olmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları ve ergenlerle çalışan diğer meslek gruplarının, ergenlerle ilgili dikkatini çeken sorunlar şunları içermektedir: aile içi çatışmalar, alkol ve madde bağımlılığı, evden kaçma, okulda davranış problemleri, suç, şiddet, hamilelik, intihar tehdidi olarak sıralanmaktadır (Öztürk, 2020; Savi Çakar vd., 2015; Sheafor & Horejsi, 2016). Zastrow (2016), yapılan çalışmalarda intihar davranışının önlenmesi konusunda sosyal hizmet disiplininin oldukça önemli bir yerde olduğuna vurgu yapmaktadır.

Uygulama sürecinde, intihar vakalarıyla çalışan bir sosyal hizmet uzmanının, danışanlarla terapötik bir ilişki kurması, umut veren bir dil kullanması ve danışanların sürece aktif bir şekilde katılımını sağlamasının önemli olduğu belirtilmiştir (Erdem vd., 2023; Petrakis & Joubert, 2013). Sosyal hizmet uzmanları, kendine zarar verme davranışları gösteren ergenlerle çalışırken bireyi, aileyi ve toplumu kapsayan bütüncül müdahale stratejilerini esas almaktadır. Bu yaklaşım, ergenlerin yaşadığı çevresel ve ailevi faktörlerin dikkatle analiz edilmesini, risk unsurlarının tespit edilmesini ve bu analizlere dayalı müdahale planlarının oluşturulmasını temel almaktadır. Bu bağlamda, sosyal hizmet uygulamalarında kullanılan temel stratejilerden biri aile değerlendirmesi ve danışmanlığıdır. Aile bireyleriyle gerçekleştirilen görüşmeler ve değerlendirme oturumları sayesinde, ergenin yaşadığı ortam, ebeveyn tutumları ve aile içindeki iletişim detaylı bir şekilde incelenmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda, ailelere yönelik danışmanlık hizmetleri verilmekte ve

eğitim programları düzenlenmekte olup, aile içindeki destek mekanizmalarının güçlendirilmesi amaçlanmaktadır (Sağlam, 2025).

Alanyazında vurgulandığı üzere, intihar eğilimi açısından riskli bir gelişim süreci olarak görülen ergenlik döneminde, ailenin sağladığı aidiyet duygusu birey için güçlü bir psikososyal koruma mekanizması olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, söz konusu ilişkiyi sosyal hizmet disiplini çerçevesinde ele almak, risk altında olan ergenlerin güçlendirilmesine ve aile yapısının iyileştirici etkilerinin harekete geçirilmesine olanak sağlaması açısından önem taşımaktadır. Araştırmadan elde edilen verilerin, özellikle okul ve aile odaklı sosyal hizmet uygulamalarına rehberlik ederek koruyucu ve önleyici müdahale stratejilerinin geliştirilmesine katkı sunması beklenmektedir. Ayrıca, ergenlik döneminde aile aidiyeti ile intihar eğilimi risk düzeyi arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların sınırlı sayıda olması nedeniyle, bu araştırmanın ilgili alanyazına önemli bir katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ergenlerin algıladıkları aile aidiyet duygusu ile intihar eğilimi risk düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Ayrıca, ergenlerin algıladıkları aile aidiyet duygusu ve intihar eğilimi risk düzeylerinin cinsiyet, aile gelir düzeyi, sınıf düzeyi ve okul türü gibi çeşitli değişkenler doğrultusunda nasıl farklılık gösterdiğinin anlaşılması hedeflenmektedir. Araştırma amaçları doğrultusunda aşağıda belirtilen hipotezler test edilmiştir.

Hipotez 1: Ergenlerin aile aidiyeti düzeyleri ile intihar eğilimi risk düzeyleri arasında negatif yönlü ilişki bulunmaktadır.

Hipotez 2: Aile aidiyeti düzeyi demografik değişkenler açısından farklılık göstermektedir.

Hipotez 3: İntihar eğilimi düzeyi demografik değişkenler açısından farklılık göstermektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan betimleyici araştırma modeline dayalı genel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, yalnızca tek bir değişkenin incelendiği tekil tarama modelleri ile birden fazla değişken arasındaki ilişkilerin analiz edildiği ilişkisel tarama modellerini kapsamaktadır (Karasar, 2002).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Şanlıurfa ilinin merkez ilçelerinde eğitim gören lise öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmada, evreni oluşturan alt grupların evrendeki oranlarına bakılmaksızın her bir grubun analiz için yeterli düzeyde temsil edilmesini sağlamak amacıyla orantısız tabakalı örnekleme yöntemi (Büyüköztürk vd., 2013) kullanılmıştır. Bu doğrultuda okullar; fen lisesi (n=93), Anadolu lisesi (n=411) ve meslek lisesi (n=171) şeklinde tabakalara ayrılmıştır. Merkez ilçelerde bulunan bu okul türlerinden basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle (Çıngı, 2009) belirlenen toplam

altı okulda öğrenim gören 675 öğrenci (245 kız ve 430 erkek), birimlerin seçilme olasılıklarının eşit olduğu seçkisiz yöntemle belirlenerek çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırma kapsamında lise öğrencilerinin demografik özelliklerine yönelik tanımlayıcı istatistikler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Sosyo-Demografik Özelliklere Yönelik Betimleyici İstatistikler (Toplam n= 675)

Değişkenler	Kategoriler	N	%
Cinsiyet	Kadın	245	36.3
	Erkek	430	63.7
Aile Gelir Düzeyi	0-3000 TL	457	67.7
	3001 TL ve üzeri	218	32.3
Sınıf Düzeyi	9. Sınıflar	142	21.0
	10. Sınıflar	209	31.0
	11. Sınıflar	240	35.6
	12. Sınıflar	84	12.4
Okul Türü	Fen Lisesi	93	13.8
	Anadolu Lisesi	411	60.9
	Meslek Lisesi	171	25.3

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan lise öğrencilerinin 245’i (%36.3) kadın, 430’u ise (%63.7) erkek katılımcılardan oluşmaktadır. Öğrencilerin 457’si (%67.7) 0-3000 TL gelir düzeyi aralığında, 218’i (%32.3) 3001 TL ve üzeri gelir düzeyi aralığındadır. Lise öğrencilerinin 142’si (%21) 9. sınıf, 209’u (%31) 10. sınıf, 240’ı (%35.6) 11. sınıf ve 84’ü (%12.4) 12. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin 93’ü (%13.8) fen lisesi öğrencisi, 411’i (%60.9) Anadolu lisesi öğrencisi ve 171’i (%25.3) meslek lisesi öğrencisidir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılan lise öğrencilerinin ailelerinin bilgilendirilmesi ve onam alınması için “Ebeveyn Bilgilendirme ve Rıza Formu” kullanılmıştır. Araştırmada verilerin toplanması amacıyla “Kişisel Bilgi Formu”, “Aile Aidiyet Ölçeği” ve “Riskli Davranışlar Ölçeği - İntihar Eğilimi” alt boyutu kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan formda, katılımcıların cinsiyet, aile gelir düzeyi, sınıf düzeyi ve okul türü gibi sosyo-demografik bilgilerine ilişkin sorular yer almaktadır.

Aile Aidiyeti Ölçeği: Mavili ve arkadaşları (2014) tarafından geliştirilen ölçek, 2 alt boyut ve 17 maddeden oluşur: "Kendilik Aidiyeti" (12 madde) ve "Aile Aidiyeti" (5 madde). Bu iki boyutun toplamı, "Aile Aidiyeti Toplam Puanı" olarak adlandırılır. Puan arttıkça aile aidiyet seviyesi de artar. Kendilik aidiyeti kişinin ailesine hissettiği, aile aidiyeti ise ailenin kişiye hissettirdiği duyguyu ifade eder. Ölçeğin genel Cronbach Alfa değeri $\alpha=0.94$; kendilik aidiyeti için $\alpha=0.93$, aile aidiyeti için $\alpha=0.82$ olarak saptanmıştır. Bu çalışmada ise söz konusu değer sırasıyla $\alpha=0.84$; $\alpha=0.85$; $\alpha=0.60$ olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin, daha küçük yaş grubundaki araştırma örneklemine yüz yüze görüşme yöntemiyle uygulanabileceği belirtilmiştir.

Riskli Davranışlar Ölçeği: Ölçek, Gençtanırım ve Ergene (2014) tarafından geliştirilmiş olup 36 madde ve altı boyuttan oluşmaktadır. Riskli davranışlar, altı farklı boyutta tanımlanmıştır:

“antisosyal davranışlar” (7 madde), “alkol kullanımı” (7 madde), “sigara kullanımı” (6 madde), “intihar eğilimi” (4 madde), “beslenme alışkanlıkları” (5 madde) ve “okul terki” (7 madde). Bu çalışmada, ölçeğin yalnızca “intihar eğilimi” alt boyutu kullanılmıştır. Ölçekten elde edilecek yüksek puan, bireyin riskli davranışlar sergileme düzeyinin yüksek olduğunu; düşük puan ise risk seviyesinin düşük düzeyde kaldığını ifade eder. Gençtanırım ve Ergene'nin çalışmasında, ölçeğin genel Cronbach Alfa değeri $\alpha=.90$ olarak belirlenmiş olup bu değer, mevcut çalışmada ölçeğin geneli için $\alpha=0.91$; intihar eğilimi için $\alpha=.60$ olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplama Süreci ve Analiz

Araştırmaya dahil edilen altı okulun müdür ve öğretmenlerine, veri toplama süreci hakkında gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. 2021-2022 eğitim-öğretim yılında, bu okullardaki 675 öğrenciye 18-26 Ekim 2021 tarihleri arasında rehber öğretmenlerin gözetiminde yüz yüze anket yöntemiyle veri toplama formları uygulanmıştır. Formların uygulanmasından önce, öğrenci ailelerinden ve öğrencilerden gerekli onay alınmış, çalışmanın gönüllülük esasına dayandığı belirtilmiş ve araştırmacının amacı ile yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Anket sürecinde öğrencilerin anlamakta zorlandığı soru ve kavramlar araştırmacı tarafından açıklanmış ve gerekli destek sağlanmıştır. Formlar, yaklaşık 30 dakika içinde öğrenciler tarafından tamamlanmış ve aynı gün araştırmacı tarafından teslim alınmıştır. Araştırma kapsamında toplanan veriler, SPSS 20 yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizine başlamadan önce, normallik varsayımlarının sağlanıp sağlanmadığı, çarpıklık ve basıklık katsayıları üzerinden değerlendirilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 3 aralığında olması, verilerin normal dağılım gösterdiğini kabul etmek için yeterli görülmüştür (Groeneveld & Meeden, 1984; Moors, 1988; Hopkins & Weeks, 1990; DeCarlo, 1997). Yapılan analizlerin sonuçları dikkate alındığında, tüm değerlerin belirtilen aralıkta olduğu ve verilerin normal dağılım özelliklerine sahip olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2). Araştırmada, betimleyici istatistiksel hesaplamalar ve parametrik testler kullanılmıştır.

Tablo 2. Araştırmanın Ölçeklerine Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri ve Güvenilirlik Analizi

Ölçekler	Çarpıklık		Basıklık		Cronbach Alfa (α)
	İstatistik	Std. Hata	İstatistik	Std. Hata	
Aile aidiyeti	-.067	.09	.275	.18	.60
Kendilik aidiyeti	-.913	.09	.803	.18	.85
Aile aidiyeti toplam	-.693	.09	.486	.18	.84
İntihar eğilimi	.282	.09	-.577	.18	.60

Tablo 2'ye göre, “kendilik aidiyeti” ve “aile aidiyeti toplam” α değerleri $.80 < \alpha$ olduğundan yüksek bir güvenilirlik düzeyine sahip olduğu görülmektedir. “Aile aidiyeti” ve “intihar eğilimi” boyutlarının α değerleri $\alpha=.60$ seviyesinde olup, bu durum güvenilirliğin sınırda kabul edilebilir bir düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, ilgili boyutta yer alan maddelerin, zaman içerisinde daha büyük değişiklikler gösterebilecek dinamik bir yapıya sahip olduğu, buna karşılık diğer boyutların

daha sabit ve kararlı özellikler taşıdığı şeklinde bir değerlendirme yapıldığı görülmüştür. Ayrıca, bu boyutta yer alan madde sayısının daha az olmasının da güvenilirlik düzeyini etkileyebilecek olası bir faktör olduğu düşünülmüştür (Gençtanırım ve Ergene, 2014).

BULGULAR

Katılımcıların aidiyet algısı ve intihar eğilimine ilişkin ölçek sonuçları Tablo 3'e yansıtılmıştır.

Tablo 3. Araştırmanın Değişkenlerine İlişkin Betimleyici İstatistikler

Değişkenler	n	Min.	Max.	$\bar{X}$	ss.
Aile aidiyeti	675	5.00	25.0	16.3	3.34
Kendilik aidiyeti	675	12.0	60.0	47.1	9.00
Aile aidiyeti toplam	675	21.0	85.0	63.4	11.2
İntihar eğilimi	675	4.00	20.0	10.3	3.86

Tablo 3'de katılımcıların aile aidiyetine ilişkin algılarını yansıtan sonuçlara göre, aile aidiyeti alt boyutundan aldıkları puan ortalaması $\bar{X}=16.3\pm3.34$; kendilik aidiyeti alt boyutundan aldıkları puan ortalaması $\bar{X}=47.1\pm9.00$; aile aidiyeti toplam puan ortalaması $\bar{X}=63.4\pm11.2$ olarak belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, katılımcıların riskli davranışlar ölçeği intihar eğilimi alt boyutundan aldıkları puan ortalaması $\bar{X}=10.3\pm3.86$ 'dır. Analiz sonuçlarına göre, araştırmaya katılan lise öğrencilerinin bulgular doğrultusunda elde edilen bilgiler değerlendirildiğinde “aile aidiyeti alt boyutu”, “kendilik aidiyeti alt boyutu” ve “aile aidiyeti toplam” düzeylerinin orta değerden yüksek olduğu; riskli davranışlar alt boyutu olan intihar eğilimi düzeyinin orta değerden düşük olduğu sonucuna ulaşılabilir. Buna göre katılımcıların daha yüksek düzeyde aile aidiyeti, kendilik aidiyeti, aile aidiyeti toplam puanı; düşük düzeyde intihar eğilimi puanı bildirdikleri görülmektedir.

Çalışmanın değişkenleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 4'de sunulmuştur.

Tablo 4. Değişkenler Arasındaki İlişki

Değişkenler	1	2	3	4
1. Aile aidiyeti	-			
2. Kendilik aidiyeti	.554**	-		
3. Aile aidiyeti toplam	.743**	.969**	-	
4. İntihar eğilimi	-.269**	-.373**	-.380**	-

*p<0.05; **p<0.01

Tablo 4'e göre katılımcıların “aile aidiyeti toplam” düzeyi ile intihar eğilimi ($r=-0.380$; $p<0.01$) risk düzeyi arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde lise öğrencilerinde aile aidiyeti toplam düzeyinin artmasıyla birlikte intihar eğilimi risk düzeyinin azaldığı, buna karşın aile aidiyeti toplam düzeyinin azalmasıyla intihar eğilimi risk düzeyinin arttığı sonucuna varılabilir. Bu bulgu araştırmanın temel hipotezini doğrulayan bir sonucu yansıtmaktadır.

Katılımcıların aile aidiyeti ve alt boyutları ile intihar eğilimi düzeylerinin sosyo-demografik özelliklere göre nasıl değiştiğinin anlaşılması amacıyla bağımsız t testi ve ANOVA analizleri uygulanmıştır. Analizlerden elde edilen bulgular Tablo 5 ve Tablo 6'ya yansıtılmıştır.

Tablo 5. Aile Aidiyeti ve Alt Boyutlarının Sosyo-Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi

	Değişkenler	Kategoriler	n	$\bar{x}$	ss.	t	p
Aile Aidiyeti Alt Boyutu	Cinsiyet	Kadın	245	16.0	3.63	-1.546	0.12
		Erkek	430	16.5	3.13		
	Aile Gelir Düzeyi	0-3000 TL	457	16.1	3.23	-2.210	0.02*
		3001 TL ve üzeri	218	16.7	3.51		
	F						
	Sınıf Düzeyi	9. Sınıflar	142	16.0	3.44	3.089	0.32
		10. Sınıflar	209	16.5	3.49		
		11. Sınıflar	240	16.2	3.13		
		12. Sınıflar	84	16.2	3.32		
	Okul Türü	Fen Lisesi	93	16.8	4.07	2.415	0.09
		Anadolu Lisesi	411	16.3	3.30		
		Meslek Lisesi	171	15.9	2.94		
t							
Kendilik Aidiyeti Alt Boyutu	Cinsiyet	Kadın	245	47.0	9.61	-0.164	0.87
		Erkek	430	47.1	8.64		
	Aile Gelir Düzeyi	0-3000 TL	457	46.9	8.90	-0.689	0.49
		3001 TL ve üzeri	218	47.4	9.20		
	F						
	Sınıf Düzeyi	9. Sınıflar	142	47.1	8.61	3.493	0.01*
		10. Sınıflar	209	47.9	8.96		
		11. Sınıflar	240	45.7	9.41		
		12. Sınıflar	84	48.8	8.07		
	Okul Türü	Fen Lisesi	93	48.2	9.41	0.943	0.39
		Anadolu Lisesi	411	47.0	9.19		
		Meslek Lisesi	171	46.6	8.26		
t							
Aile Aidiyeti Toplam	Cinsiyet	Kadın	245	63.0	12,0	-0.612	0.54
		Erkek	430	63.6	10,6		
	Aile Gelir Düzeyi	0-3000 TL	457	63.0	10,9	-1.231	0.21
		3001 TL ve üzeri	218	64.2	11,6		
	F						
	Sınıf Düzeyi	9. Sınıflar	142	63.2	10.9	3.089	0.02*
		10. Sınıflar	209	64.4	11.3		
		11. Sınıflar	240	61.9	11.4		
		12. Sınıflar	84	65.6	10.2		
	Okul Türü	Fen Lisesi	93	65.1	12.6	1.493	0.22
		Anadolu Lisesi	411	63.4	11.2		
		Meslek Lisesi	171	62.6	10.0		

*p<0.05

Tablo 5 incelendiğinde; katılımcıların “aile aidiyeti” ($t_{(673)}=-1.546$; $p>0.05$), “kendilik aidiyeti” ($t_{(673)}=-0.164$; $p>0.05$) ve “aile aidiyeti toplam” ($t_{(673)}=-0.612$; $p>0.05$) düzeyleri cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Katılımcıların “aile aidiyeti” ($t_{(673)}=-2.210$; $p<0.05$) düzeyi aile gelir düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır; “kendilik aidiyeti” ($t_{(673)}=-0.689$; $p>0.05$) ve “aile aidiyeti toplam” ($t_{(673)}=-1.231$; $p>0.05$) düzeyleri ise gelir seviyesine bağlı olarak bir anlam ifade etmemektedir. Aile gelir düzeyi 3001 TL ve üzeri olan öğrencilerin “aile aidiyeti” düzeyinin 0-3000 TL aralığında aile gelir düzeyine sahip olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucunu vermektedir.

Katılımcıların “kendilik aidiyeti” ($F_{(3,671)}=3.493$; $p<0.05$) ve “aile aidiyeti toplam” ($F_{(3,671)}=3.493$; $p<0.05$) düzeyleri sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmakta; “aile

aidiyeti" ($F_{(3,671)}=3.089$; $p>0.05$) düzeyi sınıf düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. Lise öğrencilerinin sınıf düzeyine göre kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti toplam düzeylerinin hangi gruplar arasında farklılık gösterdiğini ortaya koymak için Post Hoc testlerinden Tukey testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre lise öğrencilerinin sınıf düzeyine göre kendilik aidiyeti düzeyi 11. sınıflar ile 10. ve 12. sınıflar arasında farklılaşmakta; aile aidiyeti toplam düzeyi ise 11. ve 12. sınıflar arasında farklılaşmaktadır ($p<0.05$). Buna göre 11. sınıf öğrencilerinin kendilik aidiyeti düzeyi 10. sınıf ve 12. sınıf öğrencilerine kıyasla daha düşüktür. 11. sınıf öğrencilerinin aile aidiyeti toplam düzeyi 12. sınıf öğrencilerine kıyasla daha düşüktür.

Okul türüne göre bakıldığında ise katılımcıların "aile aidiyeti" ($F_{(2,672)}=2.415$; $p>0.05$), "kendilik aidiyeti" ($F_{(2,672)}=0,943$; $p>0.05$) ve "aile aidiyeti toplam" ($F_{(2,672)}=1.493$; $p>0.05$) düzeyleri okul türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Tablo 6. İntihar Eğilimi Alt Boyutunun Sosyo-Demografik Özelliklerle İlişkisinin İncelenmesi

İntihar Eğilimi	Değişkenler	Kategoriler	n	$\bar{x}$	ss.	t	p
	Cinsiyet	Kadın	245	10.7	3.73	1.956	0.05
		Erkek	430	10.1	3.92		
	Aile Gelir Düzeyi	0-3000 TL	457	10.1	3.83	-1.458	0.14
		3001 TL ve üzeri	218	10.6	3.92		
	F						
	Sınıf Düzeyi	9. Sınıflar	142	9.72	3.58	2.661	0.04*
		10. Sınıflar	209	10.2	4.03		
		11. Sınıflar	240	10.8	3.99		
		12. Sınıflar	84	10.2	3.35		
		Fen Lisesi	93	11.0	4.14		
	Okul Türü	Anadolu Lisesi	411	10.1	3.84	2.110	0.12
Meslek Lisesi		171	10.2	3.73			

* $p<0.05$

İntihar eğilimleri açısından bakıldığında ise katılımcıların intihar eğilimi risk düzeyi sınıf düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($F_{(3,671)}=3.493$; $p<0.05$). Lise öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre intihar eğilimi risk düzeyindeki farklılıkları tespit etmek için Post Hoc testlerinden biri olan Tukey testi uygulanmıştır. Yapılan analizin sonuçları incelendiğinde lise öğrencilerinin sınıf düzeyine göre intihar eğilimi riski 9. sınıflar ve 11. sınıflar arasında farklılaşmaktadır ($p<0.05$). Buna göre 11. sınıf öğrencilerinin intihar eğilimi riski 9. sınıf öğrencilerine kıyasla daha yüksektir. Lise öğrencilerinin intihar eğilimi risk düzeyi cinsiyete göre ($t_{(673)}=1.956$; $p>0.05$); aile gelir düzeyine göre ($t_{(673)}=-1.458$; $p>0.05$); okul türüne göre ($F_{(2,672)}=2.110$; $p>0.05$) istatistiksel olarak anlamlı değildir (Tablo 6).

Özetle, katılımcıların aile aidiyeti azaldıkça intihar eğilimi risklerinin arttığı gözlemlenmiştir. Ayrıca genel olarak aile aidiyeti 11. sınıf öğrencilerinde 12. sınıf öğrencilerine göre daha düşüktür. Kendilik aidiyeti alt boyutu düzeyi 11. sınıf öğrencilerinde 10. ve 12. sınıf öğrencilerine göre daha düşüktür. İntihar eğilimi riski 11. sınıf öğrencilerinde 9. sınıf öğrencilerine göre daha yüksektir. Aile aidiyeti alt boyutu düzeyi 3001 TL ve üzeri aile gelirine sahip olan öğrencilerde 0-3000 TL aralığında aile gelirine sahip olan öğrencilere göre daha yüksektir. Dolayısıyla bu çalışmada aile

aidiyeti ve intihar eğilimi riskinin çeşitli değişkenler açısından farklılaştığı ancak genel olarak ilişkili değişkenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı, ergenlik çağındaki lise öğrencilerinin algıladıkları aile aidiyet duygusu ile intihar eğilimi risk düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bunun yanı sıra, ergenlerin aile aidiyet duygusu algıları ve intihar eğilimi risk düzeylerinin cinsiyet, aile gelir düzeyi, sınıf düzeyi ve okul türü gibi bazı değişkenlere göre nasıl farklılaştığını anlamak araştırmanın diğer bir hedefidir.

Araştırma sonuçları, lise öğrencilerinin “aile aidiyeti toplam” düzeyi ile intihar eğilimi risk düzeyi arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunduğunu ortaya koymuştur. Buna dayanarak lise öğrencilerinde aile aidiyeti toplam düzeyinin artmasıyla birlikte intihar eğilimi risk düzeyinin azaldığı sonucuna varılabilir. Elde edilen sonuçlar çalışmamızın hipotezini desteklemektedir. Çalışma sonucuna göre, ergenlerde intihar eğilimi riski konusunda ailenin önemli bir rol oynadığı görülmektedir.

Araştırma bulgumuz alan yazındaki araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Alan yazın incelendiğinde, anne babaya ve aileye karşı hissedilen bağlanma duygusunun risk içeren davranışlara yönelik koruyucu bir faktör olduğu tespit edilmiştir (Adrian vd., 2018; Brooks vd., 2012; Halstead vd., 2014; Sormunen vd., 2018). Asante ve arkadaşlarının (2017) gerçekleştirdiği çalışmada, ebeveynlerin ergenlerin sorunlarını ve endişelerini anlamalarının, intihar davranışlarını önlemede önemli bir koruyucu faktör olduğu tespit edilmiştir. Shilubane ve arkadaşları (2014) ise ebeveyn sevgisi ve ilgisini hissedilen ergenlerde intihar düşüncesi geliştirme veya intihar girişiminde bulunma olasılığının daha düşük olduğunu belirtmiştir.

Aile, karşılıklı etkileşim içinde olan bireylerden oluşan, bağımlı bir sistem olduğundan, üyelerinden birisinin karşılaştığı problemler, aile içerisinde var olan dinamikleri etkilemekte ve bundan etkilenmektedir (Yolcuoğlu, 2014). Coyne-Beasley (2017) tarafından yapılan çalışmada, aile bağlarının zayıf olması ve aidiyet duygusunun yetersiz olmasının genç bireylerde yaşam doyumunu azalttığı ve riskli alışkanlıkları arttırdığı saptanmıştır. Diğer bir yandan Van Orden ve arkadaşları (2010) tarafından yapılan çalışmanın sonucuna göre, aidiyetin engellenmesi ve algılanan umutsuzluk duygusu ile intihar davranışı arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Aidiyetin koruyucu etkilerine odaklanan araştırmalar incelendiğinde, bu çalışmaların genellikle yüksek aidiyet duygusu hissetmenin kişiyi psikolojik, duygusal ve sosyal açıdan koruduğu düşüncesine dayandığı görülmektedir.

Aile aidiyetinin intihar düşüncesine karşı koruyucu bir faktör olabileceğine odaklanan bir çalışmada aidiyet alanları içinde özellikle aile aidiyetinin intihar düşüncesine önemli düzeyde, anlamlı ve negatif yönde bir katkıda bulunduğu tespit edilmiştir (Ploskonka & Servaty-Seib, 2015). Beckmann (2014) tarafından yapılan çalışmada ise, üniversiteye geçiş döneminde olan Türk gençleri üzerinde intihar ile depresyon belirtilerinin önleyici etkenlerini saptamak sebebiyle çalışma yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, aidiyet duygusunun intihar eğilimi ile depresyon üzerinde koruyucu

etkisinin olduğuna dair veriler saptanmıştır. Bununla birlikte intihar eğilimi ile ilişkisel benlik arasındaki ilişkiye bakıldığında aidiyetin aracı bir etken olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmamızın bir diğer bulgusu lise öğrencilerinin intihar eğilimi alt boyutunun sınıf düzeyine göre farklılaşma gösterip göstermediği üzerinedir. Sonuçlara bakıldığında intihar eğilimi risk düzeyi ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Buna göre lise öğrencilerinin intihar eğilimi risk düzeyi 11. sınıf öğrencilerinde yüksekken 9. sınıf öğrencilerinde daha düşüktür. Elde edilen sonuçların, ilgili alan yazındaki çalışmalarla benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Alan yazın incelendiğinde, sınıf ve yaş düzeyi arttıkça ergen bireylerde riskli davranışlara yönelimin arttığı gözlenmiştir (Sever, 2015; Tuzgöl-Dost ve Keklik, 2014; Zimmermann, 2010). Bazı araştırmalarda, diğer çalışmaların aksine kişilerin yaş düzeyi arttıkça riskli davranışlarında azalma olduğu saptanmıştır (Mata vd., 2016). Campisi ve arkadaşlarının (2020) gerçekleştirdiği çalışmada ise, 13-17 yaş arası ergenler arasında intihar düşüncesinin yaygınlığında, daha genç ve daha yaşlı ergenler arasında çok az bir fark tespit edilmiştir. Ancak, intihar girişimleri açısından yaş grupları arasında herhangi bir farklılık görülmemiştir. Yine bazı araştırmalarda, ergen bireylerde intihar eğilimi ve sınıf düzeyi arasında anlamlı farklılaşma görülmemiştir (İzgi, 2018; Telef, 2014). Bu bağlamda çalışma bulgularına göre değerlendirme yapılacak olursa riskli davranışların sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği söylenebilir.

Çalışma bulgularımızda anlamlı farklılıklar görülenler bağlamında aile aidiyeti düzeyinin 11. sınıf öğrencilerinde 12. sınıf öğrencilerine göre daha düşük olduğu bulgusu öne çıkmaktadır. Ayrıca "kendilik aidiyeti alt boyutu" düzeyinin de 11. sınıf öğrencilerinde 10. ve 12. sınıf öğrencilerine göre daha düşük olduğu görülmektedir. Alan yazında yapılan çalışmalarda, ergenlerin aile aidiyetinin yaş ve sınıf değişkenine göre anlamlı farklılaşmadığı görülmüştür (Avşar, 2019; Başar, 2019; Görmüş, 2021; İlik, 2019; Kiremitçi, 2020; Kiraz Can, 2021; Tunç, 2019; Yavuz, 2022). Bu sonuçların aksine King ve Boyd (2016) ve King ve arkadaşlarının (2015) ergenler üzerinde yaptığı çalışmalarında yaşı küçük olan ergenlerin yaşı daha büyük olan ergenlere göre anne-babalarıyla yakınlık kurma eğilimlerinin daha fazla olması sebebiyle, aile aidiyet düzeylerinin yaş arttıkça azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda ergenlikte aile aidiyeti ve sınıf düzeyi arasında yapılan çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.

Çalışmamızın bir başka bulgusu lise öğrencilerinin "aile aidiyeti" düzeyi ve alt boyutlarının ailenin gelir düzeyine göre farklılaşma gösterip göstermediği üzerinedir. Elde edilen sonuçlara göre gelir düzeyi ile "aile aidiyeti alt boyutu" arasında anlamlı bir farklılaşma görülmüştür. Bu bağlamda, "aile aidiyeti alt boyutu" düzeyinin, aile geliri daha yüksek olan öğrencilerde, gelir düzeyi daha düşük olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlara benzer olarak Polat (2019) tarafından yapılan çalışma incelendiğinde gelir seviyesi daha yüksek olan ailelere sahip ergenlerin, gelir düzeyi daha düşük olan ailelere mensup ergenlere kıyasla, "aile aidiyeti" düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kiremitçi (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise, orta aile gelir düzeyine sahip olan ergen bireylerin, düşük aile gelir düzeyine sahip ergenlere göre "aile aidiyeti toplam" düzeyinin ve alt boyutlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Bu çalışmaların aksine ailenin gelir seviyesi ve “aile aidiyeti” arasında anlamlı bir ilişki bulmayan çalışmalar da vardır (Arslan vd., 2019; Avşar, 2019; Durlanık, 2019; Özmen-Doğan, 2014). Çalışma sonuçlarımız göz önüne alındığında aile gelir düzeyi yüksek olan ergenlerde aile aidiyet duygusunun yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre ailede yaşanan ekonomik sıkıntıların aile içi problemlere sebep olabileceği ve bunun da aile aidiyetini olumsuz yönde etkileyebileceği söylenebilir.

Ergenlerde intihar riskini azaltmak için, hem bireysel hem de sistemik risk faktörlerini ele alan kapsamlı bir tedavi süreciyle destek sağlanmalıdır. Güncel sistematik incelemeler ve meta-analizler, ergenlerde intihar davranışını önlemeye yönelik birkaç etkili tedavi yönteminin mevcut olduğunu göstermektedir (Glenn vd., 2019; Iyengar vd., 2018; Ougrin vd., 2015). Bu tedavilerin ortak özelliği, bireysel beceri eğitimlerini (örneğin; duygu düzenleme, stresle başa çıkma, farkındalık, kişilerarası etkileşim ve problem çözme) aktif bir aile terapisi ya da ebeveyn eğitimiyle (örneğin; psikoeğitim, duygu düzenleme becerileri, iletişim ve problem çözme becerileri) birleştirmeleridir. Bu durum, ergen intihar davranışı ile aile ilişkilerindeki risk ve koruyucu faktörler dikkate alındığında şaşırtıcı görülmemektedir. Dolayısıyla etkili tedaviler, aile içindeki risk mekanizmalarını tersine çevirebilir ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesini artırabilir. Böylelikle, gençlerdeki intihar riski üzerinde olumsuz etkisi olan kişilerarası yaşam stresi faktörlerini hafifletmek adına koruyucu bir rol üstlenebilir (Cavelti & Kaess, 2021). Buna ek olarak, okul çağındaki ergenlerde intihar düşüncelerinin ve intihar girişimlerinin sayısını azaltmada etkili olduğu görülen okul temelli önleme programları, okul iklimine ve akran ilişkilerine daha güçlü bir odaklanma sağlayabilmektedir (Wasserman vd., 2015).

Petrakis ve Joubert (2013), klinik sosyal hizmetin intiharı önlemedeki rolünü inceledikleri çalışmalarında, acil servislerde intihar girişiminin ardından uygulanan kısa süreli ve etkili psikoterapötik müdahaleler ile bireylerin toplum hizmetlerine erişimini kolaylaştıran bir modeli değerlendirmişlerdir. Araştırma sürecinde 65 hasta, başlangıçta, 4. haftada, 3. ayda ve 6. ayda değerlendirilmiş olup bu süreçte temel ölçüm aracı olarak Manchester Kısa Yaşam Kalitesi Değerlendirmesi (MANSA) kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, bireylerin psikososyal alanlarında belirgin iyileşmeler kaydedilmiş ve bu iyileşmelerin depresyon puanlarındaki iyileşmelerle güçlü bir ilişki içinde olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanlarının sahada sıkça intihar vakalarıyla karşılaştıklarını ancak eğitimlerinin intiharın önlenmesi ve müdahalesi konusunda yetersiz kaldığını ifade ettikleri görülmektedir. Bu bağlamda, intihar konusunun sosyal hizmet eğitimine dahil edilmesi ve sosyal hizmet uzmanlarının bu alandaki bilgi ve becerilerinin geliştirilmesinin gerekli olduğu vurgulanmaktadır (Erdem vd., 2023; Lee & Kourgiantakis, 2023; Osteen vd., 2014; Rasnayake vd., 2024; Rathinam vd., 2024; Sanford vd., 2015; Yıldırım ve Başer, 2019). Hamilton ve Rolf (2010) tarafından yapılan araştırmada, sosyal hizmet uzmanlarının intihara yönelik çalışmalarında oldukça başarılı oldukları belirtilmektedir. Bu başarının temel nedeni, sosyal hizmet uzmanlarının teoriye dayalı bilgi ve müdahale becerileri geliştirmiş olmalarıdır. Bu yetkinlikler

sayesinde, sosyal hizmet uzmanlarının görev yaptığı bölgelerde intihar oranlarında belirgin bir düşüş görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ergenlik dönemindeki lise öğrencilerinin algıladıkları aile aidiyeti duygusu ile intihar eğilimi risk düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışma, aile aidiyeti azaldıkça ergenlerde intihar eğilimi riskinin arttığını ortaya koymuştur. Ayrıca, öğrencilerin sınıf düzeyinin intihar eğilimi riski, aile aidiyeti algısı ve kendilik aidiyeti değişkenleri bakımından anlamlı farklılıklar oluşturduğu belirlenmiş ve elde edilen sonuçlar alan yazında yer alan benzer bulgularla desteklenmiştir.

Aile aidiyeti ve riskli davranışlarla ilgili alan yazında daha önceden yapılan çalışmaların bulunduğu ancak ergenlik dönemindeki aile aidiyeti ile intihar eğilimi arasındaki ilişkiyi inceleyen az çalışma bulunduğu bilinmektedir. Bu sebeple yapmış olduğumuz çalışmanın ergenlik döneminde intihar eğiliminin azaltılmasına yönelik aile aidiyetinin öneminin vurgulanması amacıyla bu alanda gerçekleştirilecek çalışmalara zemin oluşturacağı ve yol gösterici olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, çalışmanın örnekleme Şanlıurfa ili merkez ilçelerinde eğitime devam eden lise öğrencileri ile sınırlıdır. Bu nedenle araştırmanın başka illerde uygulanmasının daha nesnel ve genel sonuçlar elde edilmesini sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışma sonuçlarına göre, riskli davranışlar sergileme ihtimali bulunan veya bu tür davranışlar sergileyen ergenlerin sorunları ele alınırken, koruyucu-önleyici ve rehabilite edici yaklaşımlar geliştirmek ve ailelere destek hizmetleri sunmak konusunda okul sosyal hizmetinin önemi vurgulanmakta ve bu hizmetlerin oldukça faydalı olabileceği değerlendirilmektedir. Ailelerle çalışma yürüten sosyal hizmet uzmanlarının, aileleri kapsamlı bir şekilde değerlendirmesi ve farklı perspektifleri bir araya getiren geniş bir bakış açısı benimsemesi gereklidir. Anne ve babaların, ergenlik dönemindeki çocuklarının gelişim özelliklerini anlamaları durumunda, çocuklarının ihtiyaçlarına uygun şekilde davranışlar sergileyebileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda, ailelere yönelik bilgilendirme ve eğitim programları düzenlenmesinin yararlı olacağı öngörülmekte ve aile içindeki destek mekanizmalarının güçlendirilmesinde etkili olacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, intihar vakalarıyla çalışan bir sosyal hizmet uzmanının, ergenlerle terapötik ilişkiler kurmasının ve ergenleri sürece aktif bir şekilde dahil etmesinin önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Ergenlerde intihar eğilimini önlemek amacıyla bireysel, ailevi ve toplumsal düzeyde farklı önlemler uygulanabilir. Bu konuda sosyal hizmet uzmanlarının, diğer alanlarda çalışan profesyonellerle iş birliği yapmasının önemli olduğu değerlendirilmekte olup bu multidisipliner yaklaşımın, ergenin ihtiyaç duyduğu kapsamlı müdahale olanaklarını sunarak sorunların çözümünde etkili olabileceği öngörülmektedir. Ayrıca, sosyal hizmet uzmanlarının intiharla ilgili çalışmalarda teori ve müdahale becerileri edinmelerinin büyük bir önem taşıdığı düşünülmektedir. Bu doğrultuda, sosyal hizmet uzmanlarına yönelik eğitim desteği sağlanması ve paylaşım gruplarının oluşturulmasının gerekliliği değerlendirilmektedir.

ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN ETİK BİLGİLER

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan 02.04.2021 tarihli ve 29078 sayılı etik kurul onayı alınmıştır.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Sorumlu yazar %60, ikinci yazar %40 oranında katkıda bulunmuştur.

ÇATIŞMA BEYANI

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

EXTENDED ABSTRACT

Adolescence is widely recognized as a critical developmental stage characterized by an increased tendency toward risky behaviors. The unique developmental characteristics, identity formation processes, and socialization experiences that occur during this period play a significant role in shaping such behaviors. Early in life, individuals' relationship patterns are largely influenced by family interactions. However, as adolescents mature, one of their key developmental tasks is to gradually distance themselves from their families and establish stronger connections with peer groups and broader social environments. Within this framework, it is particularly notable that factors such as bullying, a lack of close friendships, insufficient integration into peer networks, or challenges in social adjustment can significantly increase the risk of suicidal tendencies among young people (Brunstein Klomek et al., 2019; Koyanagi et al., 2019; Li et al., 2021; Van Geel et al., 2014; Wyman et al., 2019). Suicide is one of the leading causes of death worldwide, with adolescents being particularly vulnerable (Cunningham et al., 2018; World Health Organization [WHO], 2025). It is defined as the intentional act of ending one's own life and the deliberate destruction of oneself (Durkheim, 1992).

Research highlights that self-harming behaviors in adolescence are strongly linked to the family environment and related dynamics (Fortune et al., 2016). Negative experiences within the family system, along with an inability to effectively address problems, are recognized as major risk factors for the development of suicidal thoughts among adolescents (Görgülü, 2017). On the other hand, protective factors play a crucial role in preventing suicidal behavior. Evidence suggests that a robust family support system combined with active parental involvement in children's lives provides substantial protective benefits (Asante et al., 2017). In summary, family-related factors may serve as significant predictors of suicidal tendencies in young people.

Studies, such as those conducted by Zastrow (2016), highlight the importance of social work interventions in preventing suicidal behaviors. Establishing a therapeutic relationship with clients, using hopeful language, and ensuring clients' active participation are considered essential practices for social workers working with suicide cases (Erdem et al., 2023; Petrakis & Joubert, 2013). This research aims to explore the connection between adolescents' perceived sense of

family belonging and their suicide risk levels. Additionally, it seeks to examine how these factors vary according to gender, family income level, grade level, and school type.

This study employed a descriptive research design based on a general survey model, which is commonly used in quantitative research. The study population consisted of high school students enrolled in schools located in the central districts of Şanlıurfa Province. To ensure adequate representation of each subgroup for analysis, irrespective of their proportion in the overall population, a disproportionate stratified sampling method was utilized (Büyüköztürk et al., 2013). Schools were categorized into three strata: science high schools ($n=93$), Anatolian high schools ($n=411$), and vocational high schools ($n=171$). From these, a total of 675 students (245 girls and 430 boys) across six schools in the central districts were included in the study group through simple random sampling (Çingir, 2009). This method ensured that every individual had an equal chance of being selected. To facilitate student participation, parents were informed about the study through a Parental Informed Consent and Assent Form, and informed consent was obtained. A Personal Information Form was used to collect sociodemographic data, including gender, family income level, grade level, and school type. The Family Belonging Scale was used to assess students' perceived sense of belonging within their families, while the Suicidal Tendency subscale of the Risky Behaviors Scale was used to evaluate suicide risk levels.

. The analysis revealed a statistically significant negative relationship between high school students' overall sense of family belonging and their likelihood of exhibiting suicidal tendencies ($r=-0.380$; $p<0.01$). The study reveals that a decline in family belonging among adolescents is associated with a higher risk of developing suicidal tendencies. The study found that feelings of family belonging varied based on income levels ($t_{(673)} = -2.210$; $p < 0.05$). Students whose family income is 3001 TL or higher reported a stronger sense of family belonging compared to those with a family income ranging from 0 to 3000 TL. In terms of grade levels, both self-belonging ($F_{(3,671)}=3.493$; $p<0.05$) and total family belonging ($F_{(3,671)}=3.493$; $p<0.05$) showed statistically significant differences. Eleventh-grade students had a lower self-belonging level compared to their peers in the 10th and 12th grades. while 12th-grade students exhibited higher overall family belonging than 11th-grade students. Suicide risk levels also differed significantly according to grade level ($F_{(3,671)}=3.493$; $p<0.05$), with 11th-grade students demonstrating a higher suicide risk than 9th-grade students.

This study examined the relationship between adolescents' sense of family belonging and their risk of suicide, revealing that lower levels of perceived family belonging are associated with a greater likelihood of suicidal tendencies among high school students. Furthermore, grade level was found to influence these variables, and the findings are consistent with evidence reported in previous studies.

Although prior research has investigated the relationship between family belonging and risky behaviors, studies specifically examining the association between family belonging and suicidal tendencies during adolescence remain limited. This study aims to emphasize the significant role of family belonging in mitigating suicidal tendencies among adolescents, thereby creating a basis for and guiding future research in this area. However, the study's sample focuses solely on high school students from the central districts of Şanlıurfa province. Expanding the research to other regions could provide more comprehensive and generalizable findings.

The findings highlights the critical role of school social work in fostering protective, preventive, and rehabilitative approaches while offering support services to families in addressing issues faced by adolescents who may be at risk or display risky behaviors. The study suggests that such services can be highly effective. Social workers collaborating with families should conduct comprehensive assessments and adopt a holistic approach that incorporates multiple perspectives. Furthermore, when parents understand the developmental characteristics of adolescence, they may be better equipped to respond appropriately to their children's needs. In this regard, informational sessions and educational programs for families are expected to strengthen family support systems and enhance their effectiveness. The findings also emphasize the importance of social workers establishing therapeutic relationships with adolescents and actively involving them in the intervention process when addressing suicide-related issues.

Various strategies can be implemented at the individual, family, and societal levels to prevent and address suicidal tendencies among adolescents. Collaboration between social workers and professionals across various fields is seen as essential, with a multidisciplinary approach proving effective in offering the comprehensive interventions adolescents require. Additionally, equipping social workers with specialized theoretical knowledge and practical skills in suicide prevention is considered a priority. Accordingly, providing professional training opportunities and establishing peer support and knowledge-sharing groups for social workers are strongly recommended.

KAYNAKÇA

- Adrian, M., Berk, M. S., Korslund, K., Whitlock, K., McCauley, E. & Linehan, M. (2018). Parental validation and invalidation predict adolescent self-harm. *Professional Psychology: Research and Practice*, 49(4), 274–281. <https://doi.org/10.1037/pro0000200>
- Aranda, A. B., Santiago, J. E. S., Carballo, J. R., Nango, P. A. P., Pérez, M. C. & Villa, V. M. V. (2016). Suicidal ideation and hopelessness among mexican adolescents studying in public and private schools: the role of family factors. *The International Journal of Indian Psychology*, 4(1), 126-139.
- Arslan, K., Şahin, H. ve Erkal, S. (2019). Üniversite öğrencilerinin aile aidiyetinin aile içi şiddete ilişkin görüşlerine ve bireysel özelliklerine göre karşılaştırılması. *Researcher Social Science Studies*, 7(1), 168-80.
- Asante, K. O., Kugbey, N., Osafo, J., Quarshie, E. N. B. & Sarfo, J. O. (2017). The prevalence and correlates of suicidal behaviours (ideation, plan and attempt) among adolescents in senior high schools in Ghana. *SSM Popul Health*, 3, 427-434. <https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2017.05.005>

- Aslantürk, H. (2017). *Tam aileye ve tek ebeveynli aileye sahip üniversite öğrencilerinin aile aidiyetlerinin karşılaştırılması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Avşar, E. (2019). *Boşanmış ve boşanmamış ailelerin çocuklarının aile aidiyeti ve psikolojik sağlamlığının karşılaştırılması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Başar, G. G. (2019). *Ergenlerin aile aidiyeti ve ebeveyn ilişkileri ile ahlaki olgunluk düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Bean, S., Rolleri, L. A. & Wilson, P. (2016). *Parent-Child connectedness*. ETR Associations.
- Beckmann, H. (2014). *Related self and sense of belonging as protective factors against suicidal tendency in Turkish adolescents during transition to university* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Koç Üniversitesi.
- Brooks, F. M., Magnusson, J., Spencer, N. & Morgan, A. (2012). Adolescent multiple risk behaviour: An asset approach to the role of family school and community. *Journal of Public Health*. 34(Supplement 1): i48-i56. doi: <https://doi.org/10.1093/pubmed/fds001>
- Brunstein Klomek, A., Barzilay, S., Apter, A., Carli, V., Hoven, C. W., Sarchiapone, M., Hadlaczky, G., Balazs, J., Keresztesy, A., Brunner, R., Kaess, M., Bobes, J., Saiz, P. A., Cosman, D., Haring, C., Banzer, R., McMahon, E., Keeley, H., Kahn, J-P. et al (2019). Bi-directional longitudinal associations between different types of bullying victimization, suicide ideation/attempts, and depression among a large sample of European adolescents. *J Child Psychol Psychiatry*, 60(2), 209-215. <https://doi.org/10.1111/jcpp.12951>
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (14. Basım). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Campisi, S. C., Carducci, B., Akseer, N. et al. (2020). Suicidal behaviours among adolescents from 90 countries: a pooled analysis of the global school-based student health survey. *BMC Public Health*, 20, 1102. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-09209-z>
- Cavelti, M. & Kaess, M. (2021). Adolescent suicide: an individual disaster, but a systemic failure. *Eur Child Adolesc Psychiatry*, 30, 987-990. <https://doi.org/10.1007/s00787-021-01834-2>
- Cha, C. B., Franz, P. J., Guzmán, E. M., Glenn, C. R., Kleiman, E. M. & Nock, M. K. (2018). Annual Research Review: Suicide among youth - epidemiology, (potential) etiology, and treatment. *J Child Psychol Psychiatry*, 59(4), 460-482.
- Coyne-Beasley, T. (2017). Cultivating connectedness and equity: A call to action for the global adolescent health community. *Journal of Adolescent Health*, 61(3), 392-5.
- Cunningham, R. M., Walton, M. A. & Carter, P. M. (2018). The major causes of death in children and adolescents in the United States. *N Engl J Med*, 379(25), 2468-2475. <https://doi.org/10.1056/NEJMSr1804754>
- Çingir, H. (2009). *Örnekleme kuramı* (3. Baskı). Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Decarlo, L. T. (1997). On the meaning and use of kurtosis. *Psychological Methods*, 2(3), 292-307. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/1082-989X.2.3.292>
- Dinç, A. (2013). *Çocuk suçluluğunda ailenin rolü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.
- Durkheim, E. (1992). *İntihar*. (Çev: Ö. Özankaya). İmge Kitabevi.
- Durlanık, H. K. (2019). *Orta çocukluk döneminde algılanan ebeveyn tutumları, aile aidiyeti ve empatik eğilimler arasındaki ilişkiler ve bunların bazı değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Dünya Sağlık Örgütü. (2025, 23 Mayıs). Suicide worldwide in 2021: global health estimates. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240110069>

- Erdem, E., Kesgin, B. ve Zengin, O. (2023). Klinik sosyal hizmet alanında intiharın yeri. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 23(1), 22-41.
- Forster, M., Grigsby, T. J., Gower, A. L., Mehus, C. J. & McMorris, B. J. (2020). The role of social support in the association between childhood adversity and adolescent self-injury and suicide: findings from a statewide sample of high school students. *J Youth Adolesc*, 49(6), 1195-1208. <https://doi.org/10.1007/s10964-020-01235-9>
- Fortune, S., Cottrell, D. & Fife, S. (2016). Family factors associated with adolescent self-harm: A narrative review. *Journal of Family Therapy*, 38(2), 226–256. <https://doi.org/10.1111/1467-6427.12119>
- Gençtanırım, D. ve Ergene, T. (2014). Riskli davranışlar ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *International Journal of Social Science*, 25(1), 125-138.
- Glenn, C. R., Esposito, E. C., Porter, A. C., & Robinson, D. J. (2019). Evidence base update of psychosocial treatments for self-injurious thoughts and behaviors in youth. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 48(3), 357–392. <https://doi.org/10.1080/15374416.2019.1591281>
- Görgülü, T. (2017). Madde kullanımı olan bireylerde umutsuzluk ve intihar düşünceleri: Ankara denetimli serbestlik örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(2), 7-26. <https://izlik.org/JA79DT88UF>
- Görmüş, K. (2021). *Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile benlik saygısı, aile aidiyeti ve yaşadıkları güçlükler arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Groeneveld, R. A. & Meeden, G. (1984). Measuring skewness and kurtosis. *The Statistician*, 33, 391-399. <https://doi.org/10.2307/2987742>
- Güneş, A. (2018). *Aile ile bağlanma: Aidiyet*. (7. Baskı). Timaş Yayınları.
- Haenya, A. M., Littlefield, A. K., Wood, P. & Sherc, K. J. (2018). Method effects of the relation between family history of alcoholism and parent reports of offspring impulsive behavior. *Addictive Behaviors*, 87, 251-25.
- Halstead, R. M., Pavkov, T. W., Hecker, L. L. & Seliner, M. M. (2014). Family dynamics and self-injury behaviors: A review of the literature. *Journal of Marital and Family Therapy*, 40(4), 464–475.
- Hamilton, S. M. & Rolf, K. A. (2010). Suicide in adolescent American Indians: Preventative social work programs. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 27(4), 283-290.
- Hopkins, K. D. & Weeks, D. L. (1990). Tests for normality and measures of skewness and kurtosis: Their place in research reporting. *Educational and Psychological Measurement*, 50(4), 717–729. <https://doi.org/10.1177/0013164490504001>
- Iyengar, U., Snowden, N., Asarnow, J. R., Moran, P., Tranah, T. & Ougrin, D. (2018). A further look at therapeutic interventions for suicide attempts and self-harm in adolescents: an updated systematic review of randomized controlled trials. *Front Psych*, 9, 583. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2018.00583>
- İlik, D. A. (2019). *Ergenlerde bağlanma stilleri ve aile aidiyetinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- İzgi, İ. (2019). *Ergenlerde riskli davranışlar, benlik saygısı ve ölüm kaygısı arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Beykent Üniversitesi.
- Karagöz, Y. (2017). SPSS ve Amos uygulamalı nitel ve nicel karma bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği. Nobel Yayıncılık.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayıncılık.
- King, C.A., Grupp-Phelan, J., Brent, D., Dean, J. M., Webb, M., Bridge, J. A., Spirito, A., Chernick, L. S., Mahabee-Gittens, E. M., Mistry, R. D., Rea, M., Keller, A., Rogers, A., Shenoi, R.,

- Cwik, M., Busby, D. R., Casper, T. C., the Pediatric Emergency Care Applied Research Network (2019). Predicting 3-month risk for adolescent suicide attempts among pediatric emergency department patients. *J Child Psychol Psychiatry*, 60(10), 1055-1064. <https://doi.org/10.1111/jcpp.13087>
- King, V. & Boyd, L. M. (2016). Factors associated with perceptions of family belonging among adolescents. *Journal of Marriage and Family*, 78(4), 1114-30.
- King, V., Boyd, L. M. & Thorsen, M. L. (2015). Adolescents' perceptions of family belonging in stepfamilies. *Journal of Marriage and Family*, 77, 761-774.
- Kiraz-Can, A. B. (2021). *Ergenlerde duygusal özerkliğin yurtta kalma, algılanan duygusal istismar ve aile aidiyeti bağlamında incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Kiremitçi, S. (2020). *Lise öğrencilerinde aile aidiyeti ve şiddet eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Koyanagi, A., Oh, H., Carvalho, A. F., Smith, L., Haro, J. M., Vancampfort, D., Stubbs, B. & DeVylder, J. E. (2019). Bullying victimization and suicide attempt among adolescents aged 12-15 years from 48 countries. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 58(9), 907-918.e4. <https://doi.org/10.1016/j.jaac.2018.10.018>
- Lee, E. & Kourgiantakis, T. (2023). Applying behavioural activation (BA) and simulation-based learning (SBL) approaches to enhance MSW students' competence in suicide risk assessment, prevention, and intervention (SRAPI). *Social Work Education*, 42(4), 511-530. <https://doi.org/10.1080/02615479.2021.1976136>
- Li, L., You, D., Ruan, T., Xu, S., Mi, D., Cai, T. & Han, L. (2021). The prevalence of suicidal behaviors and their mental risk factors among young adolescents in 46 low- and middle-income countries. *J Affect Disord*, 281, 847-855. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.11.050>
- Mata, R., Josef, A. K. & Hertwig, R. (2016). Propensity for risk taking across the life span and around the globe. *Psychological Science*, 27(2), 231-243. <https://doi.org/10.1177/0956797615617811>
- Mavili, A., Kesen, N. F. ve Daşbaş, S. (2014). Aile aidiyeti ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (33), 29-45. <http://dx.doi.org/10.21560/spcd.19507>
- McLaren, S., Gomez, R., Bailey, M. & Van Der Horst R. K. (2007). The association of depression and sense of belonging with suicidal ideation among older adults: Applicability of resiliency models. *Suicide Life Threat Behav*, 37(1), 89-102.
- Moors, J. J. A. (1988). A quantile alternative for kurtosis. *Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)*, 37(1), 25-32. doi:10.2307/2348376
- Osteen, P. J., Jacobson, J. M. & Sharpe, T. L. (2014). Suicide prevention in social work education: how prepared are social work students?. *Journal of Social Work Education*, 50(2), 349-364.
- Ougrin, D., Tranah, T., Stahl, D., Moran, P. & Asarnow, J. R. (2015). Therapeutic interventions for suicide attempts and self-harm in adolescents: systematic review and meta-analysis. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 54(2), 97-107.e2. <https://doi.org/10.1016/j.jaac.2014.10.009>
- Özmen-Doğan, S. (2014). *İlköğretim öğrencilerinin aile bağları ve ailede şiddet görme durumunun benlik saygısı üzerine etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Öztürk, N. (2020). Lise dönemindeki ergenlerin riskli yaşam deneyimleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(37), 100-113.
- Petrakis, M. & Joubert, L. (2013). A social work contribution to suicide prevention through assertive brief psychotherapy and community linkage: Use of the Manchester Short Assessment of Quality of Life (MANSA). *Social Work in Health Care*, 52(2-3), 239-257.
- Ploskonka, R. A. & Servaty-Seib, H. L. (2015). Belongingness and suicidal ideation in college students. *Journal of American College Health*, 63(2), 81-87.

- Polat, O. (2019). *Ergenlerde aile aidiyetinin psiko-sosyal değişkenler bakımından incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Rasnayake, S., Navrátil, P., Oroock, A.N., Chandrasekara, D., Wanniarachchi, I. & Gamage, T. (2024). A systematic review of the role of social work in dealing with suicide. *Kontakt*, 26(4), 383-391. doi: 10.32725/kont.2024.053
- Rathinam, B., Cherian, A. V., Loganathan, S., Chandra, P. S. & Armstrong, G. (2024). Development of a suicide prevention training module for social work students in India. *Indian Journal of Psychological Medicine*, 46(2), 165-170. doi:10.1177/02537176231223305
- Sağlam, Ö. (2025). Ergenlik döneminde kendine zarar verme davranışı: bir mesleki uygulama olarak klinik sosyal hizmet. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (25), 39-60.
- Sanford, R. L., Frey, L. M. & Maple, M. (2025). A Missing Link in Suicide Prevention and Intervention: Preparing the Bachelor of Social Work Workforce to Respond to Suicide in Practice. *Journal of Social Work Education*, 61(4), 595–607. <https://doi.org/10.1080/10437797.2025.2560822>
- Savi Çakar, F., Tagay, Ö., Karataş, Z. ve Yavuzer, Y. (2015). Lise öğrencileri ile öğretmenlerin riskli davranışlara ilişkin görüşleri1. *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Social Sciences Institute*, 7(12), 1-13.
- Sever, G. (2015). *Lise öğrencilerinin madde kullanma eğilimlerinin algılanan sosyal destek ve riskli davranışlarla ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziantep Üniversitesi.
- Sheafor, B. W. & Horejsi, C. J. (2016). *Sosyal hizmet uygulaması temel teknikler ve ilkeler*. (3. Baskı). Nika Yayınevi.
- Shilubane, H. N., Ruiter, R. A. C., Bos, A. E. R. et al. (2014). Psychosocial Correlates of Suicidal Ideation in Rural South African Adolescents. *Child Psychiatry Hum Dev*, 45, 153–162. <https://doi.org/10.1007/s10578-013-0387-5>
- Smith, P. N., Selwyn, C. N., Wolford-Clevenger, C. & Mandracchia, J. T. (2014). Psychopathic personality traits, suicide ideation, and suicide attempts in male prison inmates. *Criminal Justice and Behavior*, 41(3), 364-379.
- Sormunen, M., Goranskaya, S., Kirilina, V., Bykachev, K. & Tossavainen, K. (2018). Home and school responsibilities for children's health literacy development: The views of finnish and russian parents and teachers. *Russian Journal of Communication*, 10(1), 70-90.
- Telef, B. (2014). Ergenlerde olumlu olumsuz duygular ile riskli davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 591-604.
- Tunç, S. (2019). *Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti, evlilik beklentileri ve evlilik tutumları arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi.
- Tuzgöl-Dost, M. ve Keklik, İ. (2014). Sürekli kaygı, umutsuzluk ve benlik saygısının ergenlerin riskli davranışlarını yordama gücü. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(51). <https://doi.org/10.17755/esosder.89538>
- Van Geel, M., Vedder, P. & Tanilon, J. (2014). Relationship between peer victimization, cyberbullying, and suicide in children and adolescents: a meta-analysis. *JAMA Pediatr*, 168(5), 435. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2013.4143>
- Van Orden, K. A., Witte, T. K., Cukrowicz, K. C., Braithwaite, S. R., Selby, E. A. & Joiner, T. E. (2010). The interpersonal theory of suicide. *Psychological Review*, 117(2), 575– 600.
- Wasserman, D., Hoven, C. W., Wasserman, C., Wall, M., Eisenberg, R., Hadlaczky, G., Kelleher, I., Sarchiapone, M., Apter, A., Balazs, J., Bobes, J., Brunner, R., Corcoran, P., Cosman, D., Guillemain, F., Haring, C., Iosue, M., Kaess, M., Kahn, J. P., Keeley, H., Musa, G. J., Nemes, B., Postuvan, V., Saiz, P., Reiter-Theil, S., Varnik, A., Varnik, P. & Carli, V. (2015).

- School-based suicide prevention programmes: the SEYLE cluster-randomised controlled trial. *The Lancet*, 385(9977), 1536-1544. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(14\)61213-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(14)61213-7)
- Wyman, P. A., Pickering, T. A., Pisani, A. R., Rulison, K., Schmeelk-Cone, K., Hartley, C., Gould, M., Caine, E. D., LoMurray, M., Brown, C. H. & Valente, T. W. (2019). Peer-adult network structure and suicide attempts in 38 high schools: implications for network-informed suicide prevention. *J Child Psychol Psychiatry*, 60(10), 1065-1075. <https://doi.org/10.1111/jcpp.13102>
- Yavuz, M. (2022). *Ergenlerin aile aidiyeti ve prososyal davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Yıldırım, B. ve Başer, A.O. (2019). Acil servis tıbbi sosyal hizmet müdahaleleri, müracaatçı profili ve sosyal hizmet mülakatında dikkat edilmesi gereken durumlar. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(1), 286-308.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2014). *Bireylerle, ailelerle, gruplarla ve toplumla sosyal hizmet*. Nar Yayınevi.
- Zastrow, C. (2016). *Sosyal hizmete giriş*. Nika Yayınevi.
- Zimmermann, G. (2010). Risk perception, emotion regulation and impulsivity as predictors of risk behaviours among adolescents in Switzerland. *Journal of Youth Studies*, 13(1), 83–99. <https://doi.org/10.1080/13676260903173488>